

Urdu Şiirinde Öne Çıkan Gayrimüslim Naat Şairleri

Recep DURGUN*

ÖZ

Hint Yarımadası'nda Hz. Peygamber'e naat yazan Müslüman şairler olduğu gibi pek çok gayrimüslim şair de bu türe kayıtsız kalamamışlardır. Bu şairlerin yazdıkları şiirler itikadi yönden her ne kadar tartışmalı olsa da edebi tür olarak baktığımızda gayrimüslim şairlerin kaleme aldıkları naat birikimi azımsanamayacak kadar fazla olup edebiyat çevresi tarafından kabul görmüşlerdir. Bazı ulemalar için yalnızca itikadi boyutundan bakarak gayrimüslim şairlerin şiirlerinin naat olarak kabul edilemeyeceği yönünde kesin, katı bir hüküm verirken, yine aynı görüşte olup naatın İslam edebiyatının bir parçası olmasının yanında bir sanat eseri olarak görülmesi gerektiği düşüncesinde olan bazı yazarlar da bu eserlerin keskin bir dille reddedilmemesi gerektiğini belirtir. Bunun yerine Hz. Peygamber'in güzel vasıflarını hatırlatan ve O'na yaklaştıran her şiirin naat olarak kabul edilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu iki grup arasında tartışma uzun süre devam etmiştir. Bu çalışmada bu tartışmadan uzak durulmuş ve ikinci görüş benimsenerek naatların sadece sanatsal yönü üzerinde durulmaya gayret edilmiştir. Bu konu diğer coğrafyalarda naat yazan gayrimüslim naat şairleri olmaması ya da çok az olması ve Hint Alt Kıtası'nda çok yaygın olması sebebiyle tarafımızca ilginç bulunmuştur. Hindistan'da asırlarca birlikte yaşayan Müslüman ve gayrimüslimlerin sık sık din konusunda hilafa düştükleri görülsede, hoşgörünün hâkim olduğu dönemlerde bu komşuların birbirlerinden etkilenmemesi imkânsızdır. Bazen komşuları bazen de tebliğci tasavvuf ehli tarafından İslam'a davet edilen gayrimüslimlerin İslam dinine geçenlerin sayısı az değildir. İslam'ı seçenlerin naat yazması kadar doğal bir şey yoktur ancak ilginç olan İslam'ı din olarak kabul etmemelerine rağmen Hz. Peygamber'e övgü dolu naatlar kaleme almalarıdır. Hindistan'da gayrimüslim şairlerin naat kaleme almalarının başlıca sebebi Hz. Peygamber'in üstün ahlakı ve örnek kişiliğidir. Ayrıca edebiyatla ilgilenen özellikle şair ruhlu insanların diğer inançlara karşı hoşgörülü olmaları beklenmelidir. Gayrimüslim Urdu naatı tıpkı Müslüman şairlerinin kaleminde olduğu gibi Hindistan yolculuğuna güneyden başlamış kuzeye doğru hızla yol almıştır. Hindistan gayrimüslim şairler arasında naatın bu kadar kabul gören bir sınıf olmasının ardında siyasi, toplumsal ve kültürel sebepler yatmaktadır. İslam tasavvuf ehlinin Hint yarımadasında İslam'ı tebliğ ederken Hz. Peygamber'in üstün ahlakını öne çıkarmaları en önemli sebeptir.

Anahtar kelimeler: Urdu Şiiri, Urdu Naatı, Naat, Gayrimüslim Naat Şairleri

Non-Muslim Naat Poems in Urdu Poetry

ABSTRACT

In the Indian Peninsula as Muslim poets wrote naat to the prophet many non-Muslim poets were not indifferent to this type of poetry. Although the poems written by these poets are controversial regarding faith, when considered from a literary perspective, it is seen that there was a considerable amount of naat written by non-Muslim poets, which were accepted by literary circles. While some jurisdictions give a firm and strict judgment that the poems of non-Muslim poets cannot be accepted as naat, some others think that naat should be regarded as a work of art besides being a part of Islamic literature and these works must be sharply rejected. Instead, they stated that every poem reminding the good qualities of the Prophet and bringing people closer to Him should be accepted as naat. The discussion between these two groups has continued for a long time. In this study, this discussion is avoided, and the second view is accepted to focus only on the literary and artistic aspect of naats. The case is found interesting because there were not so many non-Muslim poets writing naats in other continents while it is very common in the Indian Peninsula. Despite the frequent religious conflicts enacting between Muslims and non-Muslims in India, it is on no account possible for these neighbors not to be affected by each other during peaceful periods. Many a good deal of cases in which non-Muslims who are invited to Islam at times either by their neighbors or Sufis most honorably convert to Islam could be witnessed. It is, indeed, quiet natural to observe those who convert to Islam inscribing praiseful poems for prophet Muhammad; yet, what is considerably interesting is that they inscribe such poetry notwithstanding that they disregard Islam as a religion. The principal reason for non-Muslims to inscribe such poetry in India is the supreme morality of the prophet Muhammad and his distinguished personality traits. Besides, it would not be so surprising a fact to expect people who have a spirit for literature to be tolerant for other beliefs or religions. Praiseful Non-Muslim Urdu poems for Muhammad, similar to the Muslim poets' works, embarked on their journey of India from the south, increasing their pace towards the north. The reason why praiseful poetry for the prophet Muhammad is prevalent among the non-Muslim Indian poets rests on political, cultural and societal grounds. The most substantial reason, however, is the occasion that Sufis attached great importance to making the supreme morality of Muhammad more prominent while realizing their sacred mission in the peninsula.

Keywords: Urdu Poetry, Naats, Non-muslim Naat Poets, Urdu Naats.

Giriş

Yeryüzünde hakkında en çok övgü şiiri yazılan kişi Hz. Muhammed (sav)'dir. Hoşgörülü ve objektif bakabilen herkes O'nu övmekten geri duramamıştır. Dünyanın bütün köşesinde özellikle hoşgörünün

* Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, orcid no: 0000-0001-9305-0637, durgunrecep@hotmail.com
Makalenin Gönderim Tarihi: 08.01.2020; Makalenin Kabul Tarihi: 20.01.2020

hâkim olduğu her yerde Hz. Peygamber vicdan sahipleri tarafından övülmüştür. Dini anlamda hoşgörünün uzun süre hâkim olduğu farklı din mensuplarının birbirine saygı duyduğu coğrafyalardan biri Hindistan'dı. Urdu dilinin konuşulduğu Hint Alt Kıtası'nda ve bu dil ile meydana gelen edebi eserlerde de dini hoşgörüyü önem verilmiştir. Ganj ve Cumna* kültürünü anlatırken Daniş, bu hoşgörü ortamını şöyle anlatır: “Müslüman şairlerin Holi**, Divali***, Desehra**** gibi şenlik ve özel günler üzerine şiirler yazması, Hasret Mohani'nin Kırşenci'nin karakterini övmesi, İkbâl'in bir şiirinde Ram Çandarcı'yi “Hidayet Meşalesi ve İmamı'l-Hind” olarak tavsif etmesi bu hoşgörü ortamını en güzel biçimde ortaya koyan emarelerdir” (1993; 7). Hindular veya yarımada'da yaşayan diğer din mensupları da bu hoşgörüyü Hz. Peygamber'e yazdıkları övgü dolu naatlarla karşılık vermişlerdir.

Hint Yarımadası'nda pek çok din vardır. Bunların başlıcaları İslam, Hinduizm, Çaynizm, Budizm ve Sihizm'dir. Hz. Peygamber üstün insani vasıflarıyla sadece Müslümanları değil, pek çok gayrimüslimi de etkilemiştir (Sertac, 2004; 9). Urdu şiirinde Müslümanların meydana getirdiği çok zengin bir naat birikimi vardır. “Naat türü herhangi bir biçime bağlı olmadığı gibi naat söylen şairler listesi de yalnızca Müslümanlarla sınırlı değildir. İslam'ın doğuşundan günümüze kadar, her devirde, her dilde ve coğrafyada bütün dinlere mensup objektif kişiler Hz. Muhammed (sav)'ın üstün ahlakı ve örnek kişiliği karşısında kalplerindeki duyguları bazen dilin (gönlün) kalemile bazen kalemin diliyle ifade etmişlerdir. Çünkü bu duygu seline ülke, millet, ırk, din ve dil zinciri vurmak mümkün değildir” (Abedi, 2004; 183). Urdu edebiyatında naat yazan sadece Müslümanlar şairler değildir. Gayrimüslim şairler de Efendimizin eşsiz vasıflarına hayran olup şiirler yazmışlardır.

Pek çok ülkenin edebiyatında Hz. Peygamber ile ilgili gayrimüslimlerin naatlarına rastlamak mümkündür ancak Urdu edebiyatında gayrimüslim şairlerin meydana getirdiği naat birikimin çok sayıda olması dikkat çekici ve ayrı bir özelliktir. Goethe'nin Hz. Peygamber'e yazdığı övgü dolu şiiri *Hz. Muhammed'in Terennümü* de bir naat olarak kabul edilmektedir. Aynı zamanda Puşkin'in de bazı sözleri naat olarak kabul görmüştür. Dolayısıyla hem Doğulu hem Batılı olsun, objektif bir bakış açısıyla bakan biri Hz. Peygamber'i övmekten kendini alamaz. Durum Hindistan'da daha farklıdır. Burada tespit edilebilen üç yüzden fazla gayrimüslim şairin naat kaleme aldığı belirlenmiştir. Müslüman olmayan Hintli şairler aynı Müslüman şairler de olduğu gibi Hz. Peygamber'in üstün vasıflarını şiirlerinde övmekten geri durmamışlardır. Urdu şiirinde gayrimüslim şairler üzerine Hint Alt Kıtası'nda çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan en kapsamlısı ise *Bebr-i Zaman Bebr-i Zuban* adlı müstakil bir kitap olan Nur Ahmed Mirathi tarafından 1996 yılında Karaçi'de Fikr-i Nov tarafından yayımlanmıştır. Kitapta üç yüzden fazla gayrimüslim naat şairinden bahsedilir. Bu şairlerin öne çıkanlarını şöyle sıralayabiliriz: Lalalçemi Narain Şefik, Racişor Rao Asgar, Raca Mekhen Lal Mekhen, Raghoyandar Rao Cezb, Maharaca Çandu Laşadan, Maharaca Keşen Paşadşad, Manuhar Lal Bahar, Bihari Lal Ramz, Dattu Ram Kevseri, Muñşi Şankar Lal Saki, Cagdiş Mehta Der, Raghupatti Sahaey Fırak Gorakpuri, Taluk Cand Mahrum, Cagan Nath Azad, Pandit Burc Narain Çakbist, Ratan Nath Şerşar, Diya Şankar Nesim, Diya Narain Nagum, Bal Makand Arş Melisyani, Hari Çand Ahtar, Kays Calendheri, Muñşi Hargopal Tafta, Panti Ram Purtab, Pandit Hari Kırşen, Muñşi Nand Keşur Yekta, Bihari Lal Sabacipuri, Çandan Tonki, Kali Das Gupta Rıza, Kanur Mahandır Singh Beydi gibi pek çok gayrimüslim şair bu türde eserler vermişlerdir (Sertac, 2004; 9). Urdu dilinde Hindu şairlerin naatları pek çok divanda, seçkilerde ve dergilerin özel sayılarında yayımlanmıştır ve yayımlanmaya devam etmektedir (Şah, 2009; 270). Nur Ahmed Mirathi'nin Suhey Press tarafından Karaçi'de yayımlanan *Nur-i Suban* adlı eserinde de pek çok gayrimüslim şairin naatlarından örnekler vardır. Bu çalışmanın Urdu edebiyatında naat kaleme alan bütün gayrimüslim şairleri kapsamak gibi bir iddiası yoktur. Zira böyle bir çalışma hacim olarak makalenin sınırlarını aşacaktır. Bunun için bu çalışma edebiyatçılar tarafından kabul görmüş öne çıkan şairlerle sınırlandırılmıştır.

* Ganj ve Cumna: Hindistan'da iki nehir.

** Baharın başlangıcında kutlanan Hinduların kutsal ve milli bayramları.

*** Her yıl bahar aylarında kutlanan eski bir Hindu bayramı. Hindu inancına göre bu bayramda yakılan kandiller, ruhani olarak karanlık üzerine aydınlık, ahmaklık üzerine akıl, kötülük üzerine iyilik, ümitsizlik üzerine iyimserlik ve başarı alametleridir.

**** Hintçedeki Esvec ayının onu. Hindu inancına göre bu tarihte Ganj Nehri'ne giren birinin on günahı affolunur. Ayrıca Raca Ram Candarcı'nın Ravin'in bugün ele geçirmiştir.

Urdu naatı, edebiyat eleştirmenleri tarafından geleneksel ve edebi naatlar şeklinde ikiye ayrılmıştır. Geleneksel naat daha çok edebi kaygı taşımayan toplantılarda doğaçlama söylenen naatlardır. Karnali'ye göre "gayrimüslimlerin yazdığı naatlar daha ikinci grup olan edebi naatlar sınıfına dâhil edilmelidir. Çünkü bu naatlarda şairlerin Hz. Peygamber'e samimi bir duygu ile bağlılık oldukları görülür. Dolayısıyla bu şairler Hz. Muhammed (sav)'in hayatının farklı yönleri üzerine naatlar kaleme almışlardır. O'nun hayatında geçen olaylar, doğum ve miraç hadisesi ve mucizeleri gibi klasik naat konuların işlemişlerdir. Hz. Peygamber'in hayatının nazım biçiminde dua ve yalvarış üslubuyla kaleme almışlardır" (Karnali, 2001; 472). Öte yandan Mecid'e göre ise (1990; 574) gayrimüslim şairler naatlarının pek çoğu gelenekseldir. Gayrimüslimlerin yazdığı naatların bir bölümünün geleneksel olduğu doğrudur ancak bunu geleneksellikten çıkararak kaliteli bir edebi eser haline getiren şairlerin sayısı da azımsanamayacak kadar çoktur. Gayrimüslim şairlerin naat kaleme alırken hem konu açısından hem de biçim açısından Müslüman şairleri taklit ettikleri görülür.

Gayrimüslim şairlerin naat kaleme almalarının başlıca sebebi kendisine tabi olmasalar bile O'nu hak peygamberi, ahir zaman peygamberi, mahşerin şefaataçisi, âlemlere rahmet, Allah'ın habibi olarak gördükleri Hz. Peygamber (sav) 'dir. Gayrimüslim şairleri naat kaleme almaya iten bir başka sebep ise Hz. Muhammed'in üstün insani özellikleridir yani insan-ı kâmil, üstün ahlak sahibi ve emin bir kişi olmasıdır. Üçüncü sebep ise Hit Alt Kıtası'nda sufilerin hoşgörülü İslami tebliğ halkaları ve şairlerin bir araya gelip şiirler söyledikleri şiir meclisleridir. Bu meclislere Müslümanların yanı sıra gayrimüslimler de iştirak ediyor ve kimse kimseyi din değiştirmeye zorlamıyordu. Bunun için bazı şairlerde Müslüman olmadan da naat kaleme alınabileceği kanaati hâsıl olmuştur (Abedi, 2004; 186-188). Öte yandan Babür İmparatorluğu'nun büyük padişahlarından Ekber Şah döneminde İslam'ın temel esaslarından ödün verilerek meydana getirilmeye çalışılan aşırı hoş görülü yönetim ve Din-i İlahi adı verilen Hristiyanlık, Zerdüştlük, Cayinizm, Mecusilik, Sihizm, Budizm ve Hinduizm-İslam karışımı bir din meydana getirme çabaları da gayrimüslim şairleri bu alana yöneltmiş olabilir.

Hint Alt Kıtası'ndaki gayrimüslim şairlerin de Müslüman şairlerde olduğu gibi Urdu şiirinde naat kaleme almaları Güney Hindistan'da başlamıştır. Güney Hindistan'daki gayrimüslim ilk naat temsilcileri Lalalçhemi Narain Şefik, Raca Mekhen Lal Mekhen'dir. Lal Mekhen naatlarında Kur'an ve hadislerden aldığı Arapça kelime ve terkipleri naatlarında etkili bir biçimde kullanır.

حمید و احمد و محمود تم ہو یا رسول اللہ

سعید و اسد و مسعود تم ہو یا رسول اللہ

بہر آن و زمان موجود تم ہو یا رسول اللہ

دل و جان کے مرے مقصود تم ہو یا رسول اللہ

Hamid u Ahmed u Mahmud Sensin ya resulallah

Said u Esad u Mesud Sensin ya resulallah

Her daim zamanda mevcud Sensin ya resulallah

Benim gönümün ve canımın maksadı Sensin ya resulallah

Örnek verilen bu şiirin şairi bilinmeseydi bu şairin gayrimüslim olduğunu bilmek imkânsızdı. Çünkü şair Kur'ani ıstılahları orijinaline uygun olarak kullanmış ve Hz. Peygamber'e resulullah diye hitap etmiştir. Gayrimüslimler genellikle Peygamber Efendimiz'e "nebi" ya da "peygamber" şeklinde hitap etmektedirler. Şefik, Hz. Peygamber'in miraç yolculuğunu da yazdığı miraçnamede dile getirmiştir:

عجب تھی رات وہ انوار افشان

کہ ہر کوکب تھا اک مہر درخشان

سفیر نیک یہ پیغام لایا

سلام حق کہا اور یہ سنایا

چل اٹھ اے شبہ کہ بے معراج تیرا

فلک بھی آج ہے محتاج تیرا

*Acayıp nur saçan bir geceydi
Her yıldız parlak bir güneşti
Kutlu elçi şu mesajı getirdi
Hakk'ın selamını söyledi ve şunu dedi
Kalk gidelim ey Şab senin miracın bu gece
Felek bile sana muhtaç bu gece*

Urdu naatı altın çağını 1857 Bağımsızlık Savaşı'ndan sonra yaşamıştır. İngiliz sömürgecilerine karşı kaybedilen bu savaştan sonra bazı Hindu ve Müslümanlar hem aksiyon bağlamında hem de kültürel bağlamda kader birliği yapmışlardır. Müslümanlar içinde buldukları kötü hali Hz. Peygamber'e naatlarla anlatıp yardım ve şefaahat talebinde bulunurken, buna bazı Hindu şairler de katılmışlardır. Bağımsızlık savaşından önce şiir yazmaya başlayan Munşi Şankar Lal Saki adından bahsedilmesi gereken gayrimüslim naat şairlerindedir. Hem Farsça hem de Urdu dilinde naatlar kaleme alan Saki, Peygamber Efendimiz'e duyduğu sevgiye coşkulu biçimde mısralara döker:

مرا ہر لفظ نعت احمدی سے در یکتا ہے

لکھا جو دائرہ ہے وہ مکمل کا بالا ہے

*Her kelimem Ahmed'e naat ile birer inciye dönüşür
Bu dairede ne yazdıysam, her şeyden üstündür*

جیتے جی روضہ اقدس کو نہ آنکھوں دیکھا

روح جنت میں بھی ہو گی تو تو سنتی ہو گی

نعت لکھتا ہوں مگر شرم مجھے آتی ہے

کیا مری ان کے مدح خوانوں میں ہستی ہو گی

*Ömrüm boyunca mukaddes ravzayı görmedi gözlerim
Rubum cennette bile olsaydı özleyecektim seni
Naat yazıyorum fakat utanıyorum
Acaba O'nu methedenler arasında olacak mıyım ben de?*

آیت لولاک سے ظاہر تھی عظمت آپ کی

سب سے پہلا تھا یہی نور نہاں قندیل میں

*Levlak ayetinden belliydi senin azametin
Herkesten önce bu nur kandilin içinde gizliydi*

Yukarıda verilen şiirlerde şairin samimiyeti ve Hz. Peygamber'e duyduğu sevgi apaçık ortadadır. Gayrimüslim olmasına karşın bu kadar içten şiir söylemesi şaşırtıcıdır. "Gayrimüslim şairlerin naatlarının konusunu incelediğinizde bu şairlerin pek çoğunun İslam tarihi ve Hz. Peygamber'in hayatına vakıf oldukları görülür. Hatta bazılarının yaptıkları iktibaslardan Kur'an-ı Kerim'den de istifade ettikleri anlaşılır (Mirathi 1997; 127).

Maharaca Sarakşen Perşad (ö. 1356 h), müstakil naat kitabı olan gayrimüslim şairlerindedir. Hatta bu şair ömrünü naat yazmaya vakfetmiştir. Şiirleri hoşgörü ve Hz. Peygamber aşkıyla doludur. Okuyan kişi bir şiirlerin bir gayrimüslime ait olduğunu asla anlayamaz (Mecid, 1990; 569). Perşad bir şiirinde kendisinin Müslüman olmadığını ancak Hz. Peygamber'e karşı sevgi duyduğunu ifade eder:

کافر ہوں کہ مومن ہوں خدا جانے میں کیا ہوں

پرندہ ہوں اس کا جو ہے سلطان مدینہ

*Kâfirim, müminim, Allah bilir ben neyim
Ama Medine'nin Sultanı'nın serçesiyim*

Perşad bir başka şiirinde tıpkı pek çok Müslüman şair gibi Ravza ve Kabe'yi kıyaslama hatasına düşer:

طواف روضہ عین حج ہے اے شاد

میرا کعبہ مدینے کی گلی ہے

*Ravza'ya tavaf ayı hac gibidir ey Şad!
Benim Kabe'm Medine'nin sokağıdır*

سازگار اپنا زمانہ ہو گیا

بند سے طیبہ کو جانا ہو گیا

*Devrine damga vuran oldu
Hindistan'dan Medine'ye gitmek şart oldu*

محمد پہ دل اپنا شیدا ہوا ہے

ستارہ نصیبیے کا چمکا ہوا ہے

*Muhammed'e gönüm deli oldu
Yıldızlar parlamaya müyesser oldu*

ان کا کہنا ہے وحی ما یوحی

نہ بناوٹ نہ اس میں کوئی قصور

*Dedi ki bana "vahyolunuyor"
Sözünde ne bir kusur ne de sabetlik*

Görüldüğü gibi Perşad kısa bahirler ve veciz sözlerle çok nitelikli naatlar söylemeyi başarmıştır. Naatları geleneksel değil sanatsaldı. Pek çok şiirinde kendisinin bir gayrimüslim olduğunu dile getirmesine karşın mısralarında Hz. Peygamber'e olan aşkını dile getirirken şefaata talebinde de bulunur.

Dillu Ram Kevseri Urdu dilinde naat söyleyen gayrimüslim şairler arasında önemli bir yere sahiptir. Her ne kadar Müslüman olmadığını farklı zamanlarda ifade etse de kaleme aldığı naatlarda Hz. Peygamber aşkını ifade ettiği mısralar sözlerini yalanlar niteliktedir. Tabi ki bunu en iyi Allah (c.c.) bilir. Kevseri daha çok gazel biçiminde naatlar kaleme almıştır. Kevseri naat alanında o kadar iştiaqlıdır ki kendisini Hindistan'ın Hassan bin Sabit'i olarak niteler.

ہے حسان پہلا تو میں دوسرا ہوں

نہیں فرق اول میں ثانی میں رکھا

خدا نے اسے سوئی محفل عرب کی

مجھے بزم ہندوستانی میں رکھا

*Hassan birinci ben ikinciyim
Birinci ve ikinci arasında fark yoktur
Allah onu Arap mahfiline seçti
Beni de Hindistan meclisine*

کچھ عشق محمد میں نہیں شرط مسلمان
ہے کوثری ہندو بھی طلب گار محمد

*Muhammed'e aşık olmak için Müslüman olma şartı yoktur
Kevseri Hindu'dur ama Muhammed'i arzuvar*

Dillu Ram Kevseri Urdu naatında yeni biçimler denemiştir. Şiirlerinde yeni tarz öne çıkmakla birlikte dil ve anlatımı oldukça sadedir. Bunun yanı sıra ayet ve hadisler iktibaslar yapar ve Farsça terkib ve ibareleri

olduğu gibi kullanmayı zaman zaman tercih eder. (Mecid, 1990; 572). Karnali'ye göre "Kevseri 1929 yılında Müslüman olmuştur. Müslüman olmadan önce yazdıklarına bakılacak olursa o kalbi Hz. Peygamber aşkıyla yanan bir Hindu'ydu. Hz. Peygamber'in üstün sıfatları, güzel ahlakını ve duyduğu aşkı yenilikçi bir tarz ile sunmayı başarmış ender şairlerdendir" (2001; 274).

محشر میں دی فرشتوں نے داور کو یہ خبر
ہندو ہے ایک احمد مرسل کا مدح گر
ہے بت پرست اگرچہ وہ لیکن ہے نعت گو
احمد کی نعت لکھتا ہے دنیا میں بیشتتر
ہے نام دلورام تخلص ہے کوثری
لے جائیں اس کو خلد میں یا جانب سقر
ستتے ہی یہ ملائیک سے اک انوکھی بات
فرمایا ذولجلال نے جنت ہے اسکا گھر
اللہ اکبر احمد مرسل کا یہ لحاظ
کی حق نے لطف کی سگ دنیا پہ بھی نظر

*Mahşerde melekler verdiler yaratıcıya haber
Hindu'dur ama Ahmed-i Mürsel'in metbedicisi
Gerçi putperesttir ama o naat söyler
Dünyada Ahmed'e naatlar yazmıştır çokça
Adı Dillu Ram mahlası ise Kevseri
Onu cennete mi yoksa Sakar'ı mı götürelim
Meleklerin bu şartıca sözünü duyar duymaz
Buyurdu Zülcelal cennettir onun yeri
Allahu Ekber! Ahmed'in Mürsel'in sayesinde bu
Hakk dünyanın köpeğine bile lütfedip nazır eyledi*

Kevseri'nin bu şiiri Hz. Peygamberi tasdik eden ifadelerle doludur. Şair aynı zamanda ahiret ve hesap gününe inancını da açıkça belirtir ve yazmış olduğu naatlar vesilesiyle bağışlanma ümidiyle doludur. Bir başka şiirinde ise naat kaleme alarak mutlu olduğunu şöyle ifade eder:

مجھے نعت نے شادمانی میں رکھا
بہار ریاض ثنائے نبی نے
میں لکھتا رہا نعت اور حق نے شب بھر
نہیں اختیار اب سے کی نعت گوئی
کہ مصروف شیرین زبانی میں رکھا
دہن کو مرے گل فشانی میں رکھا
قمر کو مری پاسبانی میں رکھا
یہی شغل ہم نے جوانی میں رکھا
لکھیں کوثری عمر بھر ہم نے نعتیں
نہ کچھ اور غم زندگانی میں رکھا

*Mutluluğa gark etti beni naat
Nebi'yi övme meşgalesi
Naat yazar dururum Hakk gece boyu
Naat söyleyen ihtiyarlamaz*

*Tatlı bir dille meşgul etti beni naat
Ağzım gül saçar hale getirdi
Ayu bana bekeçi kaldı
Bu iş bize gençlik verdi*

*Kevseri ömür boyu biz naat yazalım
Dünyanın gamlarına kulak asmayalım*

Pandit Balmakand Arş Melisyanî meşhur Urdu şairlerindendir. Otuz iki sayfalık *Abeng-i Hicaz* adında kısa ama bir o kadar etkili müstakil naat kitabı vardır. Müslüman bir çevrede hayata gözlerini açan biri için İslami değerlerle tanışmak zahmetsiz bir iştir ancak Müslüman olmayan bir çevrede dünyaya gelenler için

ise bu değerlerle tanışmak oldukça zahmetli ve cesaret gerektiren bir iş haline gelir. Bunun için *Abeng-i Hicaz'a* yazdığı önsözde Abdulmacid bu eseri cesurca ve samimi olarak niteler (1953). Aynı zamanda Abdulmacid bu eseri Hindistan'ın iki büyük kesimi olan Müslümanlar ve Hindular arasında bir hoşgörü köprüsü rolü üstlendiğini belirtir (1953).

طوفان زندگی کا سہارا تمہیں تو ہو
دریائے معرفت کا کنارہ تمہیں تو ہو
ہاں ہاں تمہیں تو ہو دل عالم کے دل نواز
دل دار و دل نشیں و دل آرا تمہیں تو ہو
دنیا کے غم رہا ہو زمانے کے دردمند
امت کے دل کے زخم کا چارا تمہیں تو ہو

Hayatın tufanının dayanağı Sen ol
Marifet deryasının kenarı Sen ol
Evet, evet gönül âleminin efendisi Sen ol
Gönle sürur veren gönlü süsleyen Sen ol
Dünyanın gamını çeken, zamane dert ortağı
Ümmetin gönlünün yarasının merbemi Sen ol

Arş'ın şiir kabiliyeti ve yaratıcı yeteneği onun naatların sanatsal güzellikler doldurmuştur. Sadelik, duygusallık ve ifade güzelliği naatlarının öne çıkan özelliklerindedir. Kısa bahirlerde yazılmış naatlarında meledik unsurlar oldukça duygusal bir atmosfer yaratmaktadır. Akıcılık ve doğallık naatlarının daha etkili olmasını sağlamıştır (Mecid, 1990; 573). Arş, bir başka naatında Hz. Peygamber'den şefaahat beklentisini ve buna olan inancını şöyle dile getirir:

امید شفاعت پر جیتا ہوں
میری عمر بھی کی یہی ہے کمانی

Şefaahat ümidiyle yaşıyorum
Ömür boyu kazancın yalnız budur benim

کہ دل کا حال شاہ رسالت مآب سے
ہو بے نیاز ذکر عذاب و ثواب سے
دل کو اگر ہے چاند بنانے کی آرزو
کر اکتساب نور اسی آفتاب سے
ذکر نبی کروں گا تو کہ دوں گا حشر میں
لایا ہوں ارمغان یہ جہان خراب سے
سجدہ گزار ہو کے در مصطفیٰ پہ تو
ہو ملتجی کرم کا خدا کی جانب سے

Gönlün halini resullerin Şab'na söyle
Azab ve sevap düşüncesinden sıyrıl
Eğer kalbin ay olma arzusu varsa
O Güneşin ışığında nasıplensin
Mahşerde Nebi'yi zikredip şöyle diyeceğim
Harap olmuş dünyadan armağan olarak getirdim
Mustafa'nın kapısına secde edip geldim

Allah tarafından gelecek kereme sığındım

Caynizm dinine mensup Digamber Praşad Govher Dehlevi mücevher dükkânına sahip edebiyata düşkün bir şairdir. Dükkânı edebiyatçıların çekim merkezi olmuştur. Çalışmalarıyla Urdu dilinin gelişimine katkı sağlamayı amaçlamıştır. Urdu dilinin gelişmesi için *Şula o Şebnem* adlı dergiyi çıkarmıştır. Bu dergide dönemin edebiyatçılarının önemli çalışmaları yayımlanmıştır. Govher Dehlevi İslam tarihi ve dini hakkında derin araştırmalarda bulunmuştur. Bunun sonucunda Hz. Peygamber'in insan-ı kâmil vasfına karşı derin bir bağlılık duymaya başlar (Argali, 2019). Bu duygusunu yazdığı naatlarda gösterir. Hz. Muhammed'in miracının resmettiği aşağıdaki naat samimiyetinin en güzel tezahürüdür.

کھل گئے چرخ پہ اسرارِ خدا آج کی رات
کوئی دیکھے تو یہ اندازِ عطا آج کی رات
جو بھی دینا تھا وہ خالق نے دیا آج کی رات
بے فرشتوں میں یہی شور بپا آج کی رات
عرش پر آتے ہیں محبوبِ خدا آج کی رات
کس کے پر تو سے منور ہے بساطِ عالم

*Felekte Allah'ın sırrı ortaya çıktı bu gece
Bakın ibsanının tarzına bu gece
Yaratılmış dünyayı Halik vermişti bu gece
Meleklerde işte bu heyecan vardı bu gece
Arşa çıkıyor Allah'ın Sengilisi bu gece
Alemin yaygısı kimin ışıyla aydınlanır*

Film müziği yapımcısı ve yorumcu Royandar Caiyn aynı zamanda edebi kalitesi yüksek şiir söyleyen şairlerindendir. Hint mitolojisine düşkünlüğü ile bilinen Royander eserlerinde yerel unsurlara daha çok yer vermiştir. Urdu şiirinin geleneğine uygun olarak ruhunun Hz. Muhammed'e duyduğu saygıyı naat yazarak dile getirmiştir (Argali, 2019).

آپ ہیں افضل الانسان رسولِ اکرم
آپ کی شان عجب شان رسولِ اکرم
آپ اللہ کے مہمان رسولِ اکرم
روزِ اول کے ہیں عنوان رسولِ اکرم
اور محشر کے ہیں سلطان رسولِ اکرم
آپ تکمیل مساوات، امین و صادق
آپ ہیں افضل الانسان رسولِ اکرم

*Sensin insanların en faziletlisi resul-i ekrem
Şanın acayip bir şandır resul-i ekrem
Sen Allah'ın misafirisin resul-i ekrem
Senin unvanın ilk gün verilmiştir resul-i ekrem
Mahşerin sultanı sensin resul-i ekrem
Sen eşitliğin zirvesi, emin ve sadıksın
Sensin insanların en faziletlisi resul-i ekrem*

Yukarıda bahsi geçen gayrimüslim naat şairleri her ne kadar Hz. Peygamber'e iman etmemiş olsalar da O'nun örnek üstün insani vasıflarını övmekten kendilerini alamamışlardır. Ayrıca tıpkı bir Müslüman gibi Hz. Muhammed'e resulullah diye hitap etmeleri oldukça şaşırtıcıdır.

Sonuç

Son peygamber Hz. Muhammed (sav)'e duyulan aşk ve bağlılık sembolleri olan naatların herhangi bir edebi türle sınırlandırılmadığı gibi herhangi bir coğrafya ile de sınırlandırılmayacağı gayrimüslim şairler tarafından kaleme alınan şiirler ortaya koyulmuştur. Dünyanın pek çok edebiyatında gayrimüslimler tarafından Hz. Peygamber'e naat yazılmış olsa da Urdu edebiyatındaki birikimle boy ölçüşebilecek nitelikte değildir. Bunun temel sebebi Hz. Peygamber üstün örnek ahlakı ve kişiliği olmasının yanı sıra diğer başlıca sebebi ise Hint Alt Kıtası'nda Müslüman ve Hinduların asırlarca barış ve huzur içinde birlikte yaşamayı başarmış olmalarına bağlamak yanlış olmayacaktır. İngilizlerin gelişinden sonra hızla yükselen milliyetçilik akımı son iki asırdır Hint Yarımadası'nda hoşgörü ortamını derinden yaralamıştır. Hâlbuki insanlığın hoşgörü ve saygıya her zamankinden daha çok ihtiyacı vardır. Gayrimüslim naat şairlerinin eserlerinin hoşgörü ortamına hizmet edeceği aşikârdır. Hindistan'daki gayrimüslim şairlerin kaleme aldıkları naatlar dikkatle incelendiğinde bunların tıpkı Müslüman şairler gibi Kur'anî ve hadise dayanan ıstılahları aynen kullandıkları için sanki Müslüman bir şairin sözleri gibi olduğu görülmektedir. Gayrimüslim şairlerin meydana getirdiği naat birikimi göz önüne alındığında bu konuda daha kapsamlı çalışmalara ihtiyaç hissedildiği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Abdulmacid. Aheng-i Hicaz (önsöz), Delhi, Mahbul-el Muttali, 1953.
- Abedi, Seyyid Taki. Urus-i Sohen: Tarihi, tahkiki, tecellili ve tenkidi tahriron ka mecmua, Lahor, El Kamer Printırz, 2004.
- Argali, F. (2019). "Caiyn aur Krisçin Naatgo Şuara". [Online] Available at: <http://www.naatkainaat.org/index.php/فاروق_ارگل_-_شعرا_-_جین_اورکرسچین_نعت_گو_شعرا>, [Erişim tarihi: 18.07.2019].
- Daniş, Muhammed Ahmed. Hindu Naatgu Şuara, Delhi, Raştriya Sahara, 1993.
- Karnali, Asi. Urdu Hamd u Naat par Farsi Şiiri Rivayet ka Eser, Karaçi, Seyyid and Seyyid Publications, 2001.
- Mecid, Riyaz. Urdu min Naat Goi, Lahor, İkbal Akademi Publications, 1990.
- Melisyani, Arş. Aheng-i Hicaz, Delhi, Mahbul-el Muttali, 1953.
- Mirathi, N. (1997). "Gayrimüslimon ki Naatiya Şairi", Naat Rang, sayı: 4. s. 109-132.
- Sertac, Banu. Kavmi Yek Ciheti aur Urdu Şairi, İlahabad, Gişu Parkaşan Publications, 2004.
- Şah, M. (2009). "Hindu Şuara ki Manzum-i Siyret Nigari", Naat Rang, sayı: 21, s. 270-288.
- Mirathi, Nur Ahmed. Behr-i Zaman Behr-i Zuban, Karaçi, Fikr-i Nov, 1996.